

2. Отримання узгодженої оцінки рівня ризикованості діяльності підприємства та ефективності його ризик-менеджменту можливе у формі експрес-оцінки та у більш деталізованому (поглибленому) вигляді за допомогою матриці ризиків підприємства та аналізу вектора ризику. Слід зауважити, що модель експрес-оцінки доцільно використовувати не для комплексної оцінки ризикованості діяльності підприємства та якості ризик-менеджменту, а, передусім, для аналізу динаміки рівня ризику на підприємстві.

3. Для поглибленого аналізу ризиків та визначення шляхів їх мінімізації або оптимізації доцільно використовувати матрицю ризиків підприємства. Позиціонуючи стан ризикованості діяльності підприємства в певній області матриці, можна визначити основні резерви зниження загального рівня ризику та підвищити ефективність ризик-менеджменту. Динаміка рівня ризику діяльності, яка може бути оцінена у вигляді вектора ризику, що також дає значне підґрунтя для прийняття рішень з управління ризиком.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вітлінський В.В. Економічний ризик і методи його вимірювання / Вітлінський В.В., Наконечний С.І., Шарапов О.Д. – К. : ІЗМН, 1996. – 400 с.
2. Івченко І.Ю. Економічні ризики / Івченко І.Ю. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 304 с.
3. Бадалова А.Г. Основные аспекты концепции управления рисками промышленных предприятий // Научный альманах. 2006. Вып. 4. С. 66-79.
4. Лук'янова В.В. Економічний ризик / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.
5. Янковий О.Г. Латентні ознаки в економіці: монографія. Одеса: Атлант, 2015. – 168 с.
6. Гранатуров В.М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения. / Гранатуров В.М. – М. : Дело и сервис, 2002. – 160 с.
7. Привабливість харчового бізнесу в Україні: монографія / [Н.Й. Басюркіна та ін.]; за ред. д.е.н. Н.Й. Басюркіної; Одеська нац. акад. харчових технологій. – Одеса: ОНАХТ, 2017. –192 с.
8. Басюркіна Н.Й. Дослідження загроз продовольчої безпеки в кризових умовах / Н.Й. Басюркіна // Економічний простір. №23/1. – 2009, С. 135-144.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

IMPROVEMENT OF THE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM OF AS THE BASIS OF PROVIDING COMPETITIVENESS OF INDUSTRIAL PRODUCTION IN CONDITIONS OF INTEGRATION PROCESSES AND GLOBALIZATION

Стаття присвячена удосконаленню системи менеджменту якості продукції промислових підприємств. Розглянуто поняття «якість» як один з найважливіших факторів конкурентних переваг. Обґрунтовано доцільність побудови системи менеджменту якості на процесному підході. Описано необхідність та переваги ризик-орієнтованого мислення. Надана класифікація методів поліпшення якості процесів.

Ключові слова: якість, система менеджменту якості, машинобудування, глобалізація, інтеграція, процес.

Статья посвящена усовершенствованию системы менеджмента качества промышленной продукции. Рассмотрено понятие «качество», как одного из самых весомых факторов конкурентного преимущества. Обосновано целесообразность построения системы менеджмента

качества на процессном подходе. Описана необходимость и преимущества риск-ориентированного мышления. Предоставлена классификация методов улучшения качества процессов.

Ключевые слова: качество, система менеджмента качества, машиностроение, глобализация, интеграция, процесс.

The article is devoted to the improvement of the quality management system of industrial enterprises. The concept of "quality" as one of the most important factors of competitive advantages is considered. The feasibility of building a quality management system on the process approach is substantiated. The necessity and advantages of risk-oriented thinking are described. The classification of methods for improving the quality of processes is given.

Key words: quality, quality management system, engineering, globalization, integration, process.

УДК: 338.58

Шашко В.О.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Донбаська державна
машинобудівна академія

Нефьодова Я.С.

студентка
Донбаська державна
машинобудівна академія

Постановка проблеми. Сьогодні мало просто приділяти увагу якості. Сучасний етап розвитку економіки змушує менеджерів заново переосмислювати своє ставлення до якості, оскільки принципи управління загальною якістю необхідно впроваджувати в повсякденну діяльність.

Підвищення якості та конкурентоспроможності промислових підприємств України на внутрішньому та зовнішньому ринках, є важливим аспектом залучення коштів на розвиток економіки та подолання економічної кризи.

У наш час відбуваються важливі зміни в системі міжнародних відносин, найважливішою ознакою яких стала глобалізація. В умовах глобалізації перед керівництвом українських підприємств на перше місце постають питання конкурентних переваг, найважливішим фактором яких виступає якість продукції. Сучасній економіці притаманна тенденція, за якої провідну роль в управлінні виробництвом продукції та її подальшим рухом відіграє якість. У розвинених країнах на машинобудівних підприємствах особливу увагу приділяють всім підрозділам, які впливають на якість продукції та розробляють різноманітні методи управління якістю для кращої їх взаємодії та більшої ефективності.

Враховавши досвід зарубіжних колег, вітчизняні підприємства розпочали пошук дієвих способів для забезпечення якості власної продукції, основу яких складає система менеджменту якості. Питання якості потребує комплексного та всебічного погляду аби запобігти впливу місцевих та суб'єктивних факторів, якими вона обумовлюється. З метою підтримки належного рівня якості доцільно використовувати системний підхід, який включає сукупність методів безперервного та стабільного впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження питань управління якістю проведено в роботах зарубіжних і вітчизняних фахівців та вчених таких, як: Е. Демінга, Дж. Джурана, Ф. Кросбі, К. Ісікави, А. Фейгенбаума, Г. Тагуті, Дж. Харрінгтона, В. Шапіро, М. Шаповала, Р. Бичківського та інших.

Видатні європейські фахівці з менеджменту якості висловлювали думку про загальне значення якості через зміст парадигм якості. Підкреслимо, що до складу парадигми якості входять як технічний, так й соціальний аспекти. Використання її основних положень може допомогти вирішити питання поліпшення життєвих умов суспільства та підвищення рівня якості загалом.

Незважаючи на досить значну кількість досліджень у зазначеній галузі (удосконалення системи менеджменту якості як основи забезпечення конкурентоспроможності продукції), є необхідність подальших досліджень теоретичних та практичних аспектів управління якістю продукції промислових підприємств.

Постановка завдання. Метою даної роботи є обґрунтування актуальності удосконалення системи менеджменту якості на промислових підприємствах України як основи забезпечення конкурентоспроможності промислової продукції в умовах інтеграційних процесів та глобалізації (на прикладі публічного акціонерного товариства «Енергомаш-спецсталь» (ПАТ «ЕМСС»)).

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасний період економічного розвитку перед українськими підприємствами постає задача всебічної інтеграції у світовий поділ праці, для

рішення якої необхідно задіяти весь комплекс економічних інструментів. Один з таких інструментів – підвищення конкурентоспроможності української економіки на основі покращення якісних параметрів продукції, що випускається. Тільки на цій основі підприємство здатне вижити в умовах конкуренції і отримати необхідний прибуток. Розвиток технічного рівня виробів, підвищення продуктивності машин й обладнання, підвищення надійності продукції здійснюють сильний вплив на економіку виробництва. Це є дуже важливим фактором, тому діяльність з управління якістю продукції в умовах ринкових відносин необхідно розглядати, як одну з пріоритетних.

В умовах конкуренції розвинені країни світу сприймають високу якість як основний комерційний потенціал і найбільш значуще джерело національного багатства. Якість багато в чому визначає престиж держави, служить основою для задоволення потреб кожної людини і суспільства загалом, є найважливішою складовою конкурентоспроможності. Тільки на його основі організація може вижити в умовах глобальної конкуренції і отримувати необхідний прибуток, тому видається цілком об'єктивним, що діяльність щодо підвищення та забезпечення якості в умовах ринкових відносин стає пріоритетною.

Аналізуючи тенденції розвитку ідей і практики забезпечення якості, слід звернути увагу на два фактори: формування нового типу мислення, що впливає на розуміння цінності якості, та всеосяжне проникнення потреби в якості як фактора конкурентоспроможності, стратегії й ефективності [1]. При цьому слід зауважити, що це складна проблема, яка не має кількісних параметрів і кінцевого рішення.

Особливість поняття «якість» полягає у тому, що, як би сильно ти не прагнув досягти ідеалу – це неможливо, тому що завжди є показники, які можна покращити, це безкінечний процес. Проте, не можна не зауважити, що прагнення до якості однозначно сприяє значному успіху, що має багато підтверджень.

Посилення конкуренції на ринках збуту сприяло виникненню протиріччя між внутрішніми цілями виробників. Перед виробниками постало питання знизити виробничі витрати для отримання максимального прибутку, або забезпечити конкурентоздатність своєї продукції шляхом розширення частки ринку й обігу. А оскільки головним фактором у визначенні конкурентоспроможності товару є те, яким «бачить» його якість споживач, то вищезгадані суперечності вирішуються на користь останнього.

Найбільш чутливим показником до будь-яких змін ранкової ситуації є конкуренція, яка дозволяє організаціям адаптуватися до нових ринкових умов. Першочерговим стратегічним напрямом

діяльності для всіх економічних суб'єктів має стати орієнтація на найвищі показники як у виробництві продукції, так і у наданні послуг. У ринкових умовах конкуренція відіграє роль основного механізму формування господарських відносин і способу покращення економічної ситуації [2].

Формування системи всеохоплюючої якості – досить складний та тривалий процес. До головних факторів формування всезагальної якості відносяться наступні: конкурентна перевага, стратегічне управління, проектування і вдосконалення організаційних процесів, контроль їх здійснення, механізм досягнення всеохоплюючої якості.

Конкурентоздатність підприємства забезпечується конкурентоспроможною продукцією, що позитивно впливає на розвиток економіки. Тож сміливо можна сказати, що якість продукції – це не просто часткова проблема для окремих виробників. Вона неминуче стає загальнонаціональним питанням якості життя населення. І найбільш наглядно це можна бачити на прикладі післявоєнного економічного розвитку Японії, що стала визнаним лідером в області якості.

Система менеджменту якості – сукупність організаційної структури, методик, процесів і ресурсів, необхідних для загального керівництва якістю. Вона призначена для постійного поліпшення діяльності, для підвищення конкурентоспроможності підприємства на національному та світовому ринках, визначає конкурентоспроможність будь-якої організації [3].

Впровадження системи менеджменту якості є для організації стратегічним рішенням, яке може допомогти поліпшити показники її діяльності та створити надійну основу для ініціатив по її сталого розвитку.

Згідно стандарту ISO 9001:2015 для побудови ефективної системи менеджменту якості доцільно використовувати процесний підхід, який включає в себе цикл PDCA (Plan – Do – Check – Act) і ризик-орієнтоване мислення [4].

Процесний підхід дозволяє організації планувати процеси підприємства та їх взаємодію. Процесний підхід охоплює систематичне виявлення і менеджмент процесів та їх взаємодії, щоб досягти намічених результатів відповідно до політики в області якості і стратегії розвитку організації.

Розуміння взаємопов'язаності процесів як системи і управління ними, як системою підвищує результативність і ефективність організації в отриманні своїх намічених результатів. Цей підхід дозволяє організації управляти взаємозв'язками і взаємозалежністю процесів системи, що, у підсумку, може поліпшити загальні показники діяльності організації.

Систему менеджменту якості, яка заснована на процесному підході, зображено на рисунку 1 [5].

Однак, необхідно пам'ятати, що особливість роботи з поліпшення якості процесів полягає в тому, що не існує універсальних заходів щодо поліпшення. Кожний новий випадок браку не схожий на попередній і вимагає особливого методу його вирішення. Конкурентоздатність продукції у сучасному ринковому середовищі визначають процеси поліпшення [6].

Методи поліпшення якості процесів поділяються на дві категорії: прості й циклові [7, 8, 9].

Прості методи не потребують якихось специфічних знань, навиків або високої кваліфікації. Головна їх перевага полягає в тому, що їх легко виконати в місцевих умовах, й вони не потребують великих затрат часу на підготовку. До простих методів поліпшення якості процесів відносять наступні: п'ять «S», п'ять «чому?», наочність виробництва, груповий метод, раціональне планування, впорядкування робочих дій та ін.

Циклові методи дозволяють побудувати систему постійного поліпшення якості. Серед них найбільш популярні наступні: метод «PDCA», цикл Шухарта-Демінга, метод «Кайдзен».

Використання в системі менеджменту якості процесного підходу дозволяє:

- зрозуміти вимоги і забезпечити їх постійне виконання;
- розглядати процеси з точки зору додавання ними цінності;
- досягати результативного функціонування процесів;
- покращувати процеси на основі оцінки даних та інформації.

Цикл PDCA дозволяє організації забезпечити впевненість у тому, що її процеси адекватно забезпечені ресурсами і управляються, і що можливості для поліпшення виявлені і реалізуються.

Ризик-орієнтоване мислення дозволяє організації встановити (визначити) фактори, які можуть

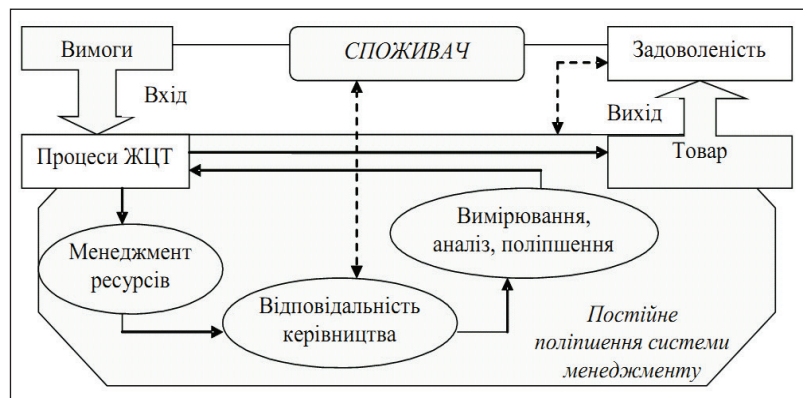

Рис. 1. Система менеджменту якості, яка заснована на процесному підході

викликати відхилення результатів її процесів і системи менеджменту якості від запланованих, розробити засоби й методи попередження для мінімізації їх негативного впливу, а також максимально використовувати можливості, що виникають.

Ризик-орієнтоване мислення істотно важливе для створення ефективної системи менеджменту якості. Врахування як ризиків, так і можливостей створює основу для підвищення результативності системи менеджменту якості, досягнення більш високих результатів і запобігання негативним наслідкам.

Прикладом підприємства, що вдало інтегувало ідеї всеохоплюючої якості у свою виробничу діяльність, є публічне акціонерне товариство «Енергомашспецсталь» – сучасне підприємство, що спеціалізується на випуску литих і кованих заготівель індивідуального і дрібносерійного виробництва для важкого, енергетичного і транспортного машинобудування, металургійної, цементної, гірничодобувної та інших галузей промисловості України, а також ближнього і дальнього зарубіжжя.

На підприємстві розроблена і уведена в дію система менеджменту якості, що забезпечує і підтверджує здатність до постійного вдосконалення виробництва, в якому запобігають відхиленням та передбачають вимоги замовника до продукції при дотриманні національного законодавства.

У системі менеджменту якості забезпечується управління безліччю пов'язаних між собою видів діяльності, кожен з яких представляє собою перетворення вхідних даних у вихідні з використанням ресурсів, і тому розглядається, як процес. Застосована система процесів і процесний підхід дозволили побудувати процесорієнтовану модель системи менеджменту якості, в якій виражені взаємозв'язки робочих процесів, докладно описаних в документах системи.

У 2017 році ПАТ «Енергомашспецсталь» успішно пройшло перевірку системи менеджменту якості на відповідність усім вимогам нового міжнародного стандарту ISO 9001. Аудиторами були відзначені сильні сторони ПАТ «ЕМСС», серед яких, у тому числі, високий рівень автоматизації управління виробничими процесами і зацікавленість вищого керівництва і співробітників у розвитку і вдосконаленні системи менеджменту якості.

Проте, слід зазначити, що заходи з удосконалення системи менеджменту якості не повинні припинятися з отриманням сертифікату ISO 9001. На сучасному етапі розвитку економічного середовища концепція системного управління якістю вимагає від підприємства орієнтувати свою діяль-

ність на процеси і постійно переглядати і удосконалювати існуючі процедури, що передбачені для оптимізації бізнес-процесів з урахуванням конкретних цілей.

Висновки з проведеного дослідження. Удосконалення системи менеджменту якості є для організації стратегічним рішенням, яке може допомогти поліпшити показники її діяльності та створити надійну основу для її сталого розвитку.

Менеджмент якості поліпшення процесів у сучасних умовах виробництва є невід'ємним етапом їх управління. Своєчасний моніторинг процесів дозволяє виявити та виправити причини виникнення браку та розробити заходи щодо його запобігання. Постійне прагнення виробників до вдосконалення якості своєї продукції призвело до виникнення великої кількості методів її поліпшення.

Підвищення конкурентоспроможності продукції є результатом формування, впровадження, сертифікації та постійного удосконалення системи менеджменту якості відповідно до вимог ISO 9001, що не може не підвищити імідж підприємства на вітчизняному та міжнародному ринках.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Горбашко Е. А. Управління якістю: Навчальний посібник. – СПб.: Пітер, 2008. – 384 с.
2. Кондрат'єв В.В., Краснова В.В. Реструктуризація управління компанією: 17-ти модульна програма для менеджерів «Управління розвитком підприємства». Модуль 6. М., 200.
3. Система управління якістю: вимоги (ISO 9001:2008, IDT) // Л. Віткін; В. Горпацький; І. Ершова [та ін.]; під кер. А. Сухенка. – К.: Держстандарт України, 2009. – 34 с.
4. Система управління якістю: вимоги (ISO 9001:2015, IDT) // В.А. Качалов; під кер. А. Сухенка. – К.: Держстандарт України, 2015. – 25 с.
5. Система управління якістю: основні положення та словник (ISO 9000:2000) // С. Герус; В. Горпацький; Л. Гудик [та ін.]; під кер. А. Сухенка. – К.: Держстандарт України, 2001. – 33 с.
6. Полоцький Ю.І. Ідентифікація та описання процесів / Ю.І. Полоцький, А.В. Виноградов // Методи менеджменту якості. – 2002. – № 11. – С. 7-9.
7. Андерсен Б. Бізнес-процеси. Інструменти вдосконалення / Андерсен Бьєрн. – М.: РІА «Стандарти та якість», 2003. – 272 с.
8. Єфимов В.В. Описання та покращення бізнес-процесів: учб. посіб. / В.В. Єфимов. – Ульяновск, 2005. – 84 с.
9. Єфимов В.В. Покращення якості проектів та процесів / В.В. Єфимов. – Ульяновск: УлГТУ, 2004. – 185 с.